

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron,
za cerkve ljubljanske škofije 4 krone, za dižake 3 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Lotimo se novih koralnih intonacij in napevov!

Fr. Ferjančič.

(Dalje.)

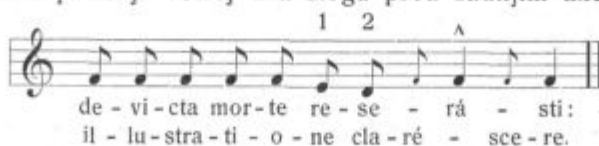
Kako se pojo oracije?

Gledé oracij pač ni posebne razlike med tradicionalnim in medicij-skim koralom, ako izvzamemo nekatere stare napeve „ad libitum“, ki so nam bili doslej neznani, a so sedaj splošno dovoljeni. Kakor prej, razlo-čujemo pri oracijah tudi sedaj slovesni in ferijalni ton, „tonus festivus“ in „tonus ferialis“.

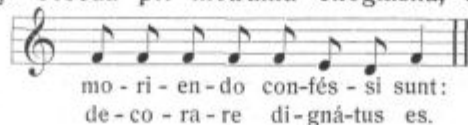
Slovesni ton.

Pri tem tonu sta v oraciji dve kadenci: 1) tako imenovani „metrum“, ki se glasi F E D F, in 2) fleksa, ki se glasi F E. V oraciji se me-trum proizvaja vedno prej nego fleksa. V misalu je mesto, kamor je treba postaviti metrum, navadno zaznamovano z dvopičjem, fleksa pa se navadno dela pri nadpičju ali pri prvi vejici za metrumom, ako ne nas-protuje temu besedni pomen. Ako je oracija zelo kratka, se fleksa do cela opusti. Naj je pa oracija še tako dolga, se metrum in fleksa ne smeta napraviti več kot enkrat. Pri sklepu oracije „per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum . . .“ stoji pa na prvem mestu fleksa (pri besedi „tuum“) in na drugem mestu metrum (pri besedah „Sancti Deus“). Pri sklepu „qui vivit et regnas cum Deo Patre . . .“ ali „qui tecum vivit et regnat in unitate . . .“ se fleksa opusti ter se napravi samo metrum pri besedah „Sancti Deus“.

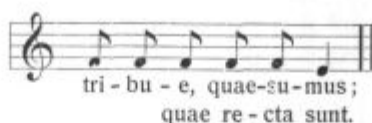
Metrum se pričinja vselej dva zloga pred zadnjim akcentom; n. pr.

Ako je zadnja beseda pri metrumu enoglasna, se proizvaja tako:

Pri fleksi pa se pade vedno samo na zadnjem zlogu za pol tona navzdol; n. pr.:

Nekatere oracije (n. pr. na praznik sv. Štefana, na novega leta dan i. dr.) se končajo z besedami „Jesum Christum Filium tuum“, na kar pride takoj sklep „qui tecum vivit“ i. t. d. Tu je treba pomniti, da one besede „Jesum Christum Filium tuum“ ne spadajo k sklepni klavzuli, ampak k oraciji, torej se morajo peti „tono recto“, ne da bi pri besedi „tuum“ naredili flekso.

Na ta slovesni način se pojó mašne oracije ob vseh praznikih in nedeljah in kadar se obhaja kak „duplex“ ali „semiduplex“. Pri tem slovesnem načinu se je treba posebno varovati napake, da se pri metrumu v oraciji in v sklepni klavzuli ton E ne zniža v Es, kar se žal še mnogokrat sliši.

Ferijalni ton.

Ob preprostih simplex-godovih in ferijah ter pri vseh črnih mašah se morajo oracije peti v ferijalnem tonu. Ta se proizvaja na ta način, da se cela oracija s sklepom vred poje vedno na istem mestu („tono recto“), le da se tamkaj, kjer bi bil sicer metrum ali fleksa, naredi primerna pavza ter se nekoliko zategne.

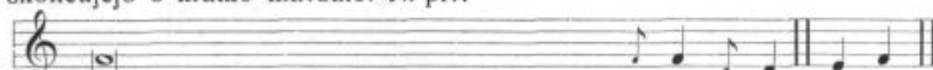
Napačno je torej, ako se n. pr. v križevem tednu pri maši „Exaudivit“ ali pri črnih mašah delajo v oracijah razne kadence.

Na ta preprosti način se pojó oracije tudi pri raznih blagoslovilih, ako imajo namreč daljšo sklepno klavzulo.

Poleg tega najpreprostejšega tona pa imamo še drug ferijalni ton, ki se uporablja le izven sv. maše in pri oracijah s kratko sklepno klavzulo, kakršna je n. pr. „per (eundem) Christum Dominum nostrum“, ali „qui vivit et regnas in saecula saeculorum“.

Tudi pri tem načinu se poje oracija vseskozi na istem tonu, le ob koncu oracije in ob koncu sklepne klavzule se pade v mali terci navzdol na zadnjem, oziroma predzadnjem zlogu, ako je zadnji akcent na tret-predzadnjem zlogu. Sicer nam je tudi ta ton znan že iz medicijskega koral.

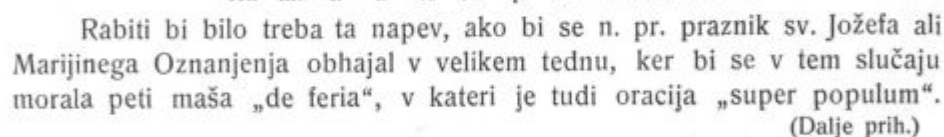
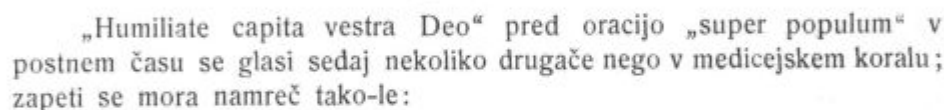
Na ta način se zapoje n. pr. oracija pri blagoslovu z Najsvetejšim, pri „Asperges“, pri „Libera“ in pri raznih blagoslovih, ako se oracije skončujejo s kratko klavzulo. N. pr.:

- 1.) Deus, qui nobis sub Sacramento . . . jugiter senti - á - mus:
Qui vivit et regnas in saecula saecu - ló - rum. A - men.
- 2.) Exaudi nos Domine . . . in hoc habi - tá - cu - lo:
Per Christum Dominum no - strum. A - men.

Pri oracijah sploh moramo paziti na to, da besede jasno izgovarjamo ter da pojemo enakomerno, ne da bi včasih hiteli, včasih pa zopet

Oracije za razne stanovne na veliki petek se tudi sedaj pojó na isti na-
 čin, kakor so se pele po medicjskem koralu. Malenkostne razlike se
 nanašajo le na posamezne note in pavze. Pač pa „Levate“ se poje
 sedaj tako :

(Dr. Fr. Kimovec.)

Ignacij Zupan, orglarski mojster, šef tvrdke „brata Zupana“ v Kamnigorici na Gorenjskem, se je rodil v Kropi, dne 21. julija 1853. Njegov oče Ignacij sam je bil orglarski mojster, pa je tudi svoja sinova Ivana — ki je umrl 4. junija 1900 in bil znan ne le kot orglar, ampak

tudi spoštovan kot cerkven skladatelj — in Ignacija izučil v orglarski umetnosti, pa ju tudi poslal po svetu, da sta poslušala in gledala, kako se drugod ta umetnost izvršuje, da tako tuje pridobitve na domača tla presadita in svojo domovino z njimi obogatita. In res kritika takoj, ko nastopita — še skupaj s svojim očetom Ignacijem — omenja povsod, kako sta uvela v našo orglarsko umetnost novost — sapnice na stožce.

† Ignacij sam je napisal kot plod svojega uka pri Riegerju v „C. Gl.“ leta 1892. od aprila do septembra daljši članek o „Sestavi orgel“ pravzaprav popis sapnic na stožce s kratkim zgodovinskim pregledom.

Pokojni mojster se je poročil 4. februarja 1884. z Ano Šusteršič, brat Ivan mu je umrl 4. junija 1900. Odtedaj je trdko sam vodil in započeto delo s pridnostjo in vztrajnostjo nadaljeval.

Sploh je bila firma „bratov Zupanov“ zelo agilna in delavna: dovršila je vsega skupaj 127 orgel, orgle za Rodine pri Breznici na Gorenjskem so bile kot op. 128 ob mojstrove smrti začete in se sedaj po mojstrovih navodilih dovršujejo. Delovanje trdkke se je raztezalo po celi slovenski zemlji: po Kranjskem, Koroškem, Štajerskem, Primorskem in preko njenih mej: po Istri (Voloska, Pazin, Lovrana), celo na Hrvaško oz. Slavonijo (Mitrovica) v Bosno (Livno) in v Dalmacijo (Šibenik, Metković, Drniš) so šli njeni izdelki.

Naj navedemo vsaj nekatera večja in važnejša dela v kolikor smo jih mogli doznati:

Sv. Gora za Savo . . . 13	izpremenov	Metković (Dalmacija) 11	izpremenov
Boh. Bistrica 17	„	Poljane nad Škofjo	
Naklo pri Kranju . . 16	„	Loko 19	„
Ig pri Ljubljani . . . 18	„	Bovec (Goriško) . . 19	„
Sv. Frančišek na Sp.		Griže pri Celju . . . 14	„
Štajerskem 15	„	Bilje pri Gorici . . . 12	„
Šent Ilj (Štajersko) . 15	„	Sora 15	„
Kranj 19	„	Medana pri Korminu 12	„
Sv. Alojzij (Maribor) 16	„	Gorje pri Bledu . . 13	„
Dob 13	„	Mavčiče 15	„
Kostanjevica pri		Biljana (Primorsko) . 17	„ itd.
Gorici —	„		

Kritika — kakor je v Slovencih sploh izvečine navada — je dela v celoti ugodno, celo zelo ugodno presojala. Takoj prva, ki sem jo zasledil (C. Gl. 1880 str. 100 in 1881 str. 8.) o orglah v Jelšanah (tržaška škofija) — inspirirana in morda vsaj deloma tudi pisana od profesorja A. Foersterja — hvali delo: „tudi pleno se jako prijetno posluša . . . Igranje je lahko, . . . cena res nizka“. Izraža pa željo po napredku, v izdelovanju posameznih registrov glede spretnega značaja in jasne intonacije, kar je duša celim orglam“. Želi trdkki večje delo, „ker so že pri jelšanskih jako hvalno začeli“.

(Dalje prih.)

Dobrodelen koncert v ljubljanski stolnici.

(Fr. Ferjančič).

Živimo v dobi strahovite svetovne vojske, a v Ljubljani se mirno vrši koncert za koncertom, kajpada v dobrodelne namene. Tudi Cecilijino društvo za ljubljansko stolno župnijo ni hotelo v tem oziru zaostati; priredilo je 1. marca t. l. ob osmih zvečer v stolnici dobrodelen cerkven koncert, čigar čisti prebitek je bil namenjen vdovam in sirotam naših padlih junakov.

Spored tega koncerta je bil objavljen že v zadnji številki Cerkvenega Glasbenika; tamkaj je bilo tudi napovedano, kdo bo sodeloval pri tem koncertu.

Plemeniti namen, kakor tudi zanimivi spored tega koncerta sta kljub skrajno neugodnemu vremenu privabila v stolnico ogromno število prijateljev cerkvene glasbe. Poleg drugih odličnih oseb sta počastila koncert tudi goriški nadškof dr. F. B. Sedej in ljubljanski knezoškof dr. A. B. Jeglič.

Ta cerkvenoglasbena prireditve naj bi bila nekaka slovesna mirovna pobožnost. Ako presojamo koncertni spored iz tega stališča, moramo reči, da je sestavljen dobro premišljeno, dà, naravnost vzorno.

Prvi del koncerta je posvečen spominu padlih vojakov. Drugi del, v katerem nastopa pred vsem solist, je nekak koncert v koncertu, vendar v tesni organični zvezi z drugimi točkami, kajti v prvih dveh spevih se solist z milo prošnjo obrača k Mariji, pomočnici kristjanov; tretji njegov spev — psalm 87. — pa bi lahko naslovili „molitev trpečega begunca“, torej zopet v lepi zvezi z vso prireditvijo. Glavna misel tretjega koncertnega dela pa je molitev za mir. V prvih dveh pesmih tega dela se izrečno prosi za mir. V tretji se obrača pevski zbor do evharističnega Kralja, čigar tabernakelj je nekak mogočen stolp nasproti sovražnikom. Pred tem Kraljem se verniki zbirajo z velikim zaupanjem, odkar se je pričela vojska; njemu se klanja tudi pevski zbor, ker pred vsem od njega pričakuje zaželenega miru. Za evharističnim Kraljem pa vzbuja v vernikih posebno zaupanje Marija; zato se končno tudi pevski zbor „v stiski in sili vojske“ z lavratenskimi litanijami obrača k njej, ki je „devica mogočna“, „tolažnica žalostnih“, „pomoč kristjanov“. Zares, idealno sestavljen program! Vzorno pa je bilo tudi proizvajanje tega programa.

Pričel je gosp. Premrl s slovesnim Bachovim preludijem v C-molu. Registriranje in igranje samo je bilo vseskozi premišljeno, dovršeno. Igral je le preludij in ne tudi z njim združene fuge, ker bi bilo sicer predolgo; saj že preludij sam zavzema nič manj kot šest obširnih strani. Sicer so se nekateri itak izjavili, da je na programu preveč orgelskih točk. Jaz bi temu ne pritrdil, kajti za oddihljaje med pevskeimi točkami ni nič primernejšega, nego so orgelski preludiji. Taki vmesni preludiji, ako niso predolgi in presuhoparni, poskrbé za prijetno raznolikost ter poživé ves koncert.

Ker smo že pri orglah, oglejmo si še nadaljne orgelske točke tega koncerta.

Guilmantova „Méditation-Prière“ je bila izmed orgelskih točk pač najlepša. Pričenja se v ponižnem E-molu z ljubkim, milo prosečim glavnim motivom; kmalu pa preide v zaupni E-dur, v katerem se krasna skladba tudi skonča. V tej točki se lepo slika molitev, katere podlaga je ponižnost, a se jej mora pridružiti zaupnost.

Mnogo težja in modernejša skladba je „Trio“, ki ga je uglasbil Josip Renner ml., stolni organist in glasbeni profesor v Regensburgu. Gosp. Premrl je igral tudi to točko brez hibe; zlasti s finim okusom je poskrbel za to, da so nam po izbornem registrovanju živo stopili pred oči glavni motivi.

Zadnja točka za orgle je bila Springerjeva fantazija o koralni „Salve Regina“, v kateri skladatelj mojstersko obdeluje razne motive znane Marijine antifone. Da je tudi ta skladba zelo moderna in obenem težka, jamči nam že skladateljevo ime, saj je Springer znan kot izboren virtuoz in improvizator na orglah, obenem pa kot navdušen pristaš moderne struje. G. Premrl je tudi v tej točki mojstrsko premagal vse težave.

Da „pleno“ šenklavških orgel ne ugaja posebno, o tem so se čule neugodne izjave že pri drugih prilikah, a so se ponovile tudi to pot.

Oglejmo si sedaj še pevske točke!

Dr. Kimovčeva „Ko odpro oblaki se pred bliščem križa“ za mešani zbor in trobila je jako dobro pogodena skladba, ki nam v vsej resnobi slika sodnji dan. Zlasti bučeče pozavne nam pretresljivo kličejo v spomin oni strašni „jeze dan“.

Hochreiterjev enoglasni ofertorij „Domine Jesu Christe“ je naročnikom našega lista že znan, ker je izšel lansko leto v glasbeni prilogi. Hochreiter je pač med vsemi našimi cerkvenimi skladatelji najmodernejši. Na prvi pogled se vtegne ta ali oni ustrašiti njegovih kompozicij; ali ako jih natančneje preštudira, vidi, da so Hochreiterjeve skladbe globoko zamišljene in originalne, in ko se nekoliko privadi modernemu slogu, mu bodo celo bolj ugajale nego druge vsakdanje skladbe, ki hodijo po že davno izhojenih potih. Ako se poje ta ofertorij tako, kakor ga je pel stolni zbor, in ako se tudi spremlja tako gladko, kakor se je spremljal pri tej priliki, bo gotovo ugajal.

Premrllov „O sladki sveti križ“ za mešani zbor „a capella“ je jako lepa skladba, ki jo je pevski zbor pel z občutkom, zato jo je tudi občinstvo sprejelo z velikim zadovoljstvom. Dà, nekdo mi je po koncertu celo rekel, da mu je ta točka najbolj ugajala.

Mnogo manjši vtis je napravil Premrllov drugi „a capella“ — zbor „Daj nam mir, Gospod“, dasi je skladba sama na sebi umetnejša in modernejša od prejšnje. Sicer pa sta obe skladbi primeroma le kratkega obsega. Pri takem koncertu bi bil po mojem mnenju umesten kak daljši „a capella“ — zbor, pri katerem bi se tudi pevski zbor mogel bolje

razviti. Včasih bi se pri takih prilikah podal tudi kak „a capella“ — zbor starih mojstrov, kakršni so n. pr. Gallus, Palestrina i. dr. Sicer pa velja tudi tu izrek: razlika mika.

Posebna privlačna moč k temu koncertu je bil brez dvoma koncertni in operni tenorist g. Josip Rijavec. Razpolaga z jako lepim, mehkim in dovolj močnim tenorjem. Vidi pa se mu takoj, da se v pevca ni izobrazil na cerkvenem koru in ne za cerkev, temveč v prvi vrsti za koncertno dvorano in gledališče. Pel je z njemu lastnim občutkom tri samospeve, katerim je občinstvo sledilo z napeto pozornostjo.

Dr. Kimovčeva „Češčena Marija“ za tenorski samospev, orgle, violino, cello in rog, je zelo moderna skladba, ki dokazuje veliko skladateljevo glasbeno izobrazbenost. Zdelo se je pa na nekaterih mestih, da instrumentisti skladbe niso dovolj naštudirali. Morda bi skladba dosegla večji uspeh, ako bi g. tenorista spremljale samo orgle.

Hochreiterjeva „Marija Mati“ za tenorski samospev, mešani zbor in orgle, je posebno odlična skladba, pripravna bolj za koncert kakor za cerkveno porabo. Ta skladba je ugajala tudi takim, ki sicer niso prijatelji moderne.

Zelo lep je tudi Premrllov „Psalm 87.“ za tenorski samospev in orkester; zlasti v drugem, živahnem delu ima orkester jako hvaležno nalogo. Proizvajala sta ga g. tenorist in orkester z vidnim navdušenjem.

Hildova „Gib uns den Frieden, Himmelskind“ za mešani zbor, orgle in godala, je ljubka skladba pastoralnega značaja. Dasi je precej mehko ubrana, vendar ni nedostojna; preprostim poslušalcem je ravno ta melodijozna skladba posebno ugajala.

P. H. Sattnerjeva „Evharistični tron“ za mešani zbor z orkestrom je zelo krasna skladba, sicer bolj v modernem, a ne pretiranem slogu. Gosp. skladatelj zna namreč ubrati nekako srednjo pot, na katero mu morejo slediti tudi taki, ki niso ravno glasbeniki po poklicu. Zato je skladba splošno ugajala. Potrudila sta se pa tudi zbor in orkester, da sta pripomogla skladbi do veljave. Pripomnim le to, da po mojih mislih bi bilo boljše, ko bi po skladateljevi intenciji — kakor v začetku — tako tudi ob koncu pel alt — solo namesto basistov, ker basovski glasovi niso bili dovolj uglajeni. Sicer pa se bo ta lepa skladba brezdvomno udomačila na vseh naših boljših korih. Skladba je izšla v prvi številki letošnjega C. Gl., prirejena za alt-solo, mešani zbor in orgle. Nalašč za ta koncert jo je instrumentiral g. Premrl.

K sklepu smo se divili še krasnim Gollerjevimi lavretanskimi litanijam, ki jih je skladatelj priredil za mešani zbor, orgle, godala in dva rogova; ostale instrumente je pa pridejal g. Premrl. Kako gladko in urno se je razvila pred nami obširna skladba! Kako mojsterska je instrumentacija teh litanij! Pri nas seveda ljudstvo ne pozna drugačnih litanij, kakor one, pri katerih mašnik pred oltarjem predpeva, a pevski zbor, oziroma ljudstvo mu odgovarja. Drugod pa poje cele litanije pevski zbor sam; zato je tudi glasba mnogo umetnejša. Zanimivo je, da se tudi pri

teh umetnih Gollerjevih litanijah samo na vsako tretjo invokacijo odgovarja s „prosi za nas“. Sicer pa so te litanije — polne bujnega življenja — naredile najboljši vtis in z njimi se je kaj veličastno zaključila vsa slavnost.

Pomnoženi stolni pevski zbor je izborno rešil svojo ne ravno lahko nalogo. Njegovo delo moramo ceniti tim višje, čim težje je sedaj v vojskinem času dobiti moških pevskih močij. Vsa čast zlasti g. Premrlu in g. dr. Kimovcu, ki sta z vztrajno pridnostjo v tako kratkem času pripravila in tako spretno vodila vso prireditev.

Ljudstvo je bilo v obče s koncertom prav zadovoljno. Nekaterim modernejšim orgelskim in pevskim točkam seveda mnogi niso mogli slediti; zato je prav, da se prehod od starejšega do modernega vrši polagoma ter da se pri določevanju programa gledé orgelskih in pevskih točk modro ozira tudi na to dejstvo. Sicer sem pa prepričan, da ko se iznova priredi kak tak koncert, bo prostorna stolnica zopet polna poslušajočega občinstva, saj zanimanje za cerkveno glasbo raste vedno bolj, in ravno to je prekoristen sad takih cerkvenoglasbenih prireditev.

Poročila naših organistov-črnovojnikov.

G. Josip Juran, organist v Križevem pri Kostanjevici, sedaj pri c. kr. vojaškem oskrbovalnem skladišču (K. k. Militärverpflegs-Magazin) v Castelnuevo, poroča „Cerkvenemu Glasbeniku“ sledeče:

Ko je izbruhnila v letu 1914 nesrečna vojska, sem moral tudi jaz zapustiti častno službo organista in obleči vojaško suknjo. Kot vojak seveda se moram zanimati pred vsem za vojaško službo, vendar pa ne pustim nobene priložnosti, da se ne bi zanimal tudi za kulturne naprave, predvsem za stavbarstvo in glasbo.

V svojem dopisu Vam hočem o tem zadnjem nekoliko poročati. Prva moja vojaška pot je bila v Bosno. Prišel sem v Dolenjo Tuzlo in tam nekaj časa bival. Mesto je zidano že precej v modernem slogu, vendar ima še razmeroma veliko starih hiš turškega značaja z obilnimi mošejami in z eno srbsko cerkvijo, ki ima pet kupol in kaj lepo notranjščino. V tej sem bil enkrat iz radovednosti pri službi božji; katoliška cerkev pa je preprosta, vendar ljubka stavba (Srca Jezusovega), pri kateri oskrbujejo petje čast sestre. Petje mi ni kaj ugajalo in se mi je zdelo nekako prazno. Potem sem prišel v Bos. Brod in si ogledal tamošnje cerkev. Je nova, lepa stavba, posvečena sv. Ilju; vendar še manjka notranjščina. O tukajšnji cerkveni glasbi ne morem ničesar poročati, ker nisem imel prilike jo slišati. V tem mestu se nahaja tudi turška mošija in srbska cerkev.

Iz Bos. Broda sem prišel v Savski Brod in si ogledal mesto. Hiše so jako nizke. Cerkve štiri: mestna župna, frančiškanska, srbska in judovski tempelj. Pri mestni in frančiškanski cerkvi je nastavljen za organista gosp. Josip Bervar, kateri si prizadeva petje urediti po cecilijanskem načinu; da pa tudi ljudstvu vstreže, jo semtertje ureže po pristno hrvaškem načinu. Odkar je tudi on odšel v vojsko, oskrbuje cerkveno glasbo pater Wilim. Zadnji čas je izvajal Gruberjevo latinsko mašo „Mater Dolorosa“, katera je mogočno donela na praznik sv. Rešnjega Telesa in god sv. Antona. Sodelovalo je pri petju približno osem sopranov, toliko altov, kakih šest basov in štiri tenorji; glasbila so igrali gospodje častniki, orgelski part pa moja malenkost.

Ko sem prišel v Zagreb, sem si najprvo ogledal mesto, katero je pač lepo v vsakem oziru in kakor Nemci pravijo, eno lepših mest monarhije. Cerkve so krasne in ne vem, katero bi bolj pohvalil, pred vsem je pač najlepša stolnica in ji ni para na ysem slovanskem jugu. Ona prednjači bodisi kot stavba, pa tudi kar se cerkvene

glasbe tiče, se more meriti z vsemi zbori, kar sem jih slišal po raznih stolnih cerkvah. Te kolosalne orgle, in ta virtuozi, prof. Dugan, da se mu človek mora diviti. Kdor izmed organistov ga še ni slišal, je vredno, da gre poslušat njegovo krasno igranje (imitiranje, moduliranje, krasne fuge), spremljanje koral itd.

Prav po slovenskem načinu pojo častite sestre in je bilo kaj prijetno pri zornicah, ko so pele krasne „Ave Marija“. Pri oo. frančiškanih poje pač po en sam možki in pri sv. Marku ena sama ženska in celo pri slovesni sv. maši v hrvatskem jeziku, kar pač ni po liturgičnih predpisih. Pri Srcu Jezusovem, pri sv. Blažu, pri sv. Mariji in pri častitih sestrah se poje lepo dvo- in triglasno ter imajo med drugim tudi nekaj pesmi od Riharja in Hladnika s podloženim hrvatskim besedilom. Vojaška zapoved me je iz Zagreba klicala drugam in sem si pri potovanju ogledal tudi Sarajevu kot prestolnico. Mesto, skupna slika naredi na gledalca ugoden vtis; sredina mesta je zgrajena na moderen način in so hiše prav krasne in velike, okoliške hiše turškega načina okrožujejo mesto in številne mošeje ga naredijo podobnega jutrovnemu mestu.

V mestu so tudi krasne katoliške cerkve: stolna z dvema zvonikoma in lepo notranjščino v modernem slogu. Nadalje se nahajajo katoliške cerkve in sicer: frančiškanska cerkev, novo zgrajena s krasnimi gotiškimi oltarji in krasnimi prostori za častite gg. patre; cerkev Matere božje sv. rožnega venca; zavod sv. Josipa in cerkev milosrdnih sestara.

V stolni cerkvi sem slišal petje pri črni sv. maši in je naredilo jako lep vtis, dasi samo eno pevsko grlo.

Iz Sarajeva dalje drvi vlak čez mogočne pečine ob reki Neretvi in pridemo v Mostar.

Mesto ne nudi nič kaj zanimivega, večinoma same stare turške hiše, le nekaj je tu in tam modernih hiš.

Izmed cerkvá pride v poštev lepa samostanska cerkev s stanovanji za čč. patre in srbska cerkev z lepimi kupolami. Razven tega precejšnje število turških mošej. Druga postaja od Mostarja Žitomistići je lep kraj z lepo cerkvijo in lepimi hišami. Čašpljina — tretja postaja — ima lepo cerkev in moderno zgrajene hiše. Tu nas je dosegla noč in ni bilo več mogoče zasledovati krajev in njih znamenitosti. Zjutraj zgodaj dne 15. januarja t. l. dospemo v Castelnovo.

Mesto samo na sebi nima drugega, kakor star razrušen grad (kula), mestni turn in pa trdnjavo.

Cerkve ima tri in sicer eno pravoslavno s kupolo, zidano nekoliko v gotiškem slogu in dve katoliški: nadžupna, lepa in prijazna cerkev in pa cerkev na groblju. Pri službi božji ni bilo petja; mogoče, da nimajo organista. No, orgle ne pokažejo nič posebnega.

Zasledujoč lepoto krajev od Castelnovo proti Kotoru po lepi dalmatinski obali, se mi zdi vredno omeniti mesto Perasto s svojo lepo cerkvijo in pred njim dva otoka, na katerih enem stoji katoliška, na drugem pa pravoslavna cerkev.

Mesto Rižano ima lepo pravoslavno cerkev, med tem, ko je katoliška župna cerkev majhna, neznatna.

Pripomnim, da so pravoslavne cerkve v Bosni, Hercegovini in Dalmaciji zidane v romanskem slogu s kupolo in so precej lepše od katoliških. Kakor se vidi, so tu pravoslavni v večini.

Povsem tem, kar sem sedaj videl sveta, pa moram reči, da so najlepše cerkve na Slovenskem, posebno na Štajerskem in Kranjskem in cerkveno petje pa najbolj vzorno na Kranjskem. —

G. Ivo Cvek, organist v Štangi pri Litiji, sedaj črnovojnik-rekonvalescent v Aussee na Solnograškem, poroča sledeče:

Prečastiti gospod urednik! Naj Vam napišem nekaj vrstic kot vojak-črnovojnik bolnik. Odkar sem prišel radi bolezni s fronte, sem bil že v več bolnicah: v Celovcu, Feldkirchen, Ljubljani in sedaj v Aussee. Najdelj časa sem bil v Feldkirchen (4 tedne) v prav prijaznem koroškem kraju, in baš od tu Vam hočem napisati kratek popis

cerkvenega petja. Dovoljeno nam je bilo, da smo smeli iz bolnice iti k sv. maši vsako nedeljo, in nas je tudi precej šlo, nekateri radi boleznimi niso mogli iti. Cerkev je precej stara in nima kake posebnosti, le-to, da je zvonik na sredi cerkve tik pred prezbitერიem na močnih štirih podzidih, kar se malo čudno vidi. Vsled tega se tudi petje ne čuje posebno akustično in se glasovi takorekoč ubijajo ob ladjinih stenah. Kor je bolj majhen, a nudi vendar dovolj prostora za pevce. Sedajni zbor — vsled vojske zmanjšan — šteje 4 soprane, 3 alte in 2 basa, a basa prideta le, kadar je večji praznik, drugače ne, kar je tudi nekaj posebnega. Pnevmatične orgle so prav dobre, pred kratkim prenovljene, imajo lep igralnik. Obžalovati je tudi tukaj, da se nahajajo v popolnoma stari omari, ki ni niti prenovljena, najbrž vsled pomanjkanja denarnih sredstev.

Orgle imajo 13 pevajočih spremenov I. man. 7 regist., II. 4 regist., pedal dva in poleg tega je še 5 zvez. Pod prvim manualom je pet gumbov za *p*, *mf*, *f*, *ff*. Petje je še precej dobro, le žal, da ne povsem liturgično; vsaj Motu proprio jim je španska vas. Prvo adventno nedeljo je bila slovesna peta sv. maša. Čudil sem se, ko sem slišal peti v domačem jeziku (seveda nemško), pelo se je dvoglasno in enoglasno. Pel se je Haydnov „Pred stolom“. Dne 8. decembra, na praznik Marijinega Brezmadežnega spočetja je bilo petje bolj pravilno in je sploh bolje šlo. Prišel je nek č. gosp. kaplan iz Celovca, izvrsten organist in dirigent in je pri sv. maši dirigiral. Zbor je bil nekoliko pomnožen, ta dan sta tudi prisostovala basa in moja malenkost (tenor). Pela se je Gruberjeva Missa Dominicalis in hon. s. Annae, op. 15. Kot ofertorij se je pela neka nemška Marijina pesem iz zbirke Vier Marienlieder von Nik. Fux. Druck und Verlag Joh. Gross, Innsbruck. Moja radovednost mi ni dala miru, ter prašam č. g. kapelana, zakaj da ne pojo introita in drugih predpisanih vlog, č. g. pa je samo zamahnil z roko. Nadalje sem ga vprašal, ali mu je znano, kaj piše in ukazuje Motu proprio. Pričakoval sem tehtnega in opravičevalnega odgovora, toda gospod mi reče: „Kaj nam če Motu proprij? Tega pri nas nič ne rabimo“. Imel sem dovolj ter gospoda pustil v miru.

Ne vem, ali je povsod na Koroškem tako, ali samo v Feldkirchen, upam da ne, ker je že naša orglarska šola dala precej svojih učencev tudi lepi sosedni Koroški.

Omenim naj še to. — Tu je bila vsako nedeljo in praznik peta sv. maša, zakaj, ne vem, morda je to stara navada. Na vsak način se mi zdi pri nas na Kranjskem lepše, ker ločimo nedelje od praznikov, oz. praznike od nedelj in imamo ob nedeljah po navadi slovensko petje, ob praznikih pa latinsko.

Dne 17. decembra l. 1915. smo imeli vojaki v bolnici slavnost. Bila je namreč na predvečer sv. izpoved za advent in drugi dan sv. maša, ki so jo darovali č. gosp. vojni župnik in med sv. mašo sv. obhajilo, bilo je jako lepo, pri sv. maši se je tudi pelo, po prizadevanju tamošnje pokroviteljice Rdečega križa, blagorodne g. Waluschnik. Preskrbela je namreč, da se je prinesel v bolnico harmonij in oskrbelo tudi nekaj pevk. Na harmonij je igrala moja malenkost. Pelo se je, lahko rečem, prav dobro in sicer Schubertovi nemški mašni spevi.

Feldkirchen, dne 20. decembra 1915.

Ivo Cvek.

Dopisi.

Pazin. (Istra.) — Sprejmi, dragi „Cerkveni Glasbenik“ dopis iz tužne Istre; saj dosihmal nisi prejel — kolikor mi znano — še nobenega.

O kakšnem cerkveno-liturgičnem petju ne morem pisati, ker v tem oziru še vse tava v egiptovski temi, tudi nimam sedaj tega namena; hočem vam poročati le, kako se poje v tukajšnji frančiškanski cerkvi.

Ko sem pred polčetrnim letom nastopil službo organista, sem našel primeroma takšno število pevcev, kakor jih je danes. Ta peščica obstoja iz dvanajst deških grl (gimnazijcev). Razdeljeni so v 4 soprane, 3 alte, 2 tenora in 3 basiste; a vkljub temu pomanjkanju izpolnujemo strogo vse točke liturgičnega petja. Introit in komunijo

pojem koralno, (sicer še po starem načinu, ker pogrešam nove vatikanske izdaje), graduale pojem, deloma recitiram; ofertorije pa pojemo navadno figuralne in sicer iz zbirke „Lauda Sion“, kar je bolj primernih za takšen zbor, in pa enoglasne iz Repert. chorale, P. Griesbacher, op. 150, tu pa tam tudi iz prilog „Cerkvenega Glasbenika“.

Da bi mogel svoj posel lažje izvrševati, sem segel po dvoglasnih latinskih mašah za združene višje in nižje glasove, koje smo se naučili in tudi velikokrat izvajali, kakor: „Mis. in hon. Ang. Cust.“ V. Goller, opus 36, in tudi njegov opus 4; potem: „Mis. Tui sunt coeli“, P. Griesbacher, op. 25; „Mis. in hon. St. Gregorii“, P. Griesbacher, op. 90; „Mis. in hon. Immacul. Concept“, Jac. Quadflieg, op. 3. „Mis. in hon. Ang. Cust.“, Lud. Ebner, op. 42; „Mis. in A-dur, Frid. Koenen, op. 11. in „Mis. Dominicalis“, Ign. Mitterer, op. 66 in op. 39. Vrh tega tudi tri koralne maše po vatikanski izdaji in sicer: „Mis. de Angelis“, „Mis. in Dominis infra anum“ in „Missa in Dom. Adv. et Quadrages.“, potem prvi, drugi in tretji Credo.

Tudi smo se preskrbeli za slučaje, kadar višjih glasov manjka in katere navadno pojemo, kadar pride ob delavnikih peta maša na vrsto. Te latinske maše za enake nižje glasove so: „Mis. in hon. St. Josephi“, Jos. Schildknecht, op. 14; „Missa in hon. St. Caeciliae“, L. Ebner, op. 45; „Missa in hon. St. Laurentii“, V. Goller, op. 14; „Mis. in hon. St. Stephani“, P. Griesbacher, op. 117.

Za večje praznike smo se naučili četeroglasne latinske maše za mešani zbor in orgle, seveda takšne, ki ne zahtevajo velikega zbora, kakor: „Missa in hon. St. Vincentii Ferreri“, V. Goller, op. 7; „Mis. in hon. St. Aloysii“, G. V. Goller, op. 34; „Mis. Regina sacr. Rosarii“, Jos. Gruber, op. 185, in sedaj se nameravamo učiti „St. Ludwigsmesse“, od Avg. Weiricha.

Kadar pa je med tednom kakšna izredna latinska maša, pojem sam koralne maše, izdaja vatikanska (p. M. Horna) in sicer tako, kakor so urejene za večje ali manjše praznike. Večkrat pa tudi iz Griesbacherjevega Repertorium chorale, op. 150, ali pa od V. Gollerja, op. 62.

Requiem pojem izven koralnega tudi sledeče: iz Cantica sacra, št. II. in III. izdaja Wittova; potem koralni Joh. Diebold, op. 71; Wittov koralni op. 42. Figuralne pa enoglasno s spremljanjem orgel: V. Goller, op. 64; Ign. Mitterer, op. 155; P. Griesbacher iz Repert. chorale, potem Griesbacherjev op. 139; Ed. Brunner, op. 187 in še nekaj drugih. Za mešani četeroglasni zbor smo se naučili od V. Gollerja op. 26, kakor tudi njegovo Libera. Drugače se Libera poje le koralno, in ravno tako Te Deum. Za preludiranje najraje rabim Oto Gaussa II. zvezek, v njem se najde polno lepega gradiva.

Glede Tantumergo se poslužimo največkrat Cecilije in Griesbacherjevih op. 161.

Za slovenske pesmi pri privatnih sv. mašah pojemo največ iz Cecilije, iz Slava Bogu in tu pa tam tudi iz priloge „Cerkvenega Glasbenika“. Za hrvatske pesmi rabimo Novakovo pesmarico.

Litanije pri popoldanski službi božji pojemo vedno skupno z ljudstvom. Po blagoslovu pa zapojemo še kakšno pesem, primerno za isti čas ali praznik.

Toliko o teh preteklih treh letih. Z dečki se mučiti ni lahko, upam, da mi tega nihče ne zavidja; a je vendar tako — mislim — boljše, ker je to splošna želja in odredba sv. stolice.

Caecilianus.

Pregled cerkvenoglasbenih listov.

Δ **Sv. Cecilija.** 1916. 2. ima sledečo vsebino: Najstarija sačuvana hrv. umjetna pjesma iz god. 1320 (Rudolf Strohal — Zagreb); Prilozi k povijesti naše duhovne lirike (Dr. Josip Dragutin Nagy — Beč); Nekoji dodaci članku o božićnim napjevima u Dalmaciji (O. Antonin Zaninović — Starigrad); † O. Gajo Letić, franjevac in glazbenik (O. Frano Jurić — Dubrovnik); Polifonijske forme u nabožnoj skladbi (Antun Dobronić — Zagreb); P. Griesbacher: Kirchenmusikalische Stilistik und Formenlehre (Franjo Dugan — Zagreb); Pavlinska pjesmarica iz god. 1644 (Janko Barle — Zagreb); Naši dopisi: Mostar, Bojna pošta 94 (Cerkvenoglasbene prilike u Galiciji), Kaštel —

Kambelovac, Bednja, Voloder, Tuhelj, Zadar, Sarajevo; Glasbena literatura; Razne vesti; Iz hrvatske glasbene prošlosti: Prva glazba u Zagrebu god. 1632 (Dr. Rudolf Horvat); Iz Cecilijinog društva. — Glasbena priloga ima sledeće skladbe: „Blagi Bože“, zložil † Andrija Zagorac; „Majko naša“, uglasbil Atanazije Georgiceo, harm. dr. Josip Mantuani; Pjesma presv. oltarskom sakramentu“, zl. Zlatko Špoljar; „Sveta hostija“, zl. Fra Anselmo Canjuga. — „Sv. Cecilija“ izhaja šestkrat na leto in stane 5 K, za dijake 3 K. Naročnino sprejema urednik Janko Barle, ravnatelj nadbiskupske pisarne v Zagrebu.

Δ **Cyrril** 1. 1915. 2. ima sledečo vsebino: O izpitih iz glasbe za srednje šole. (I. Sý.); Kancional Franusov. (Dr. D. Orel); O gojitvi cerkvenega petja. (Maks Bozděch); Praeludia. Spomini s fronte. (Jos. Klement); Directorium chori; Pedagogiški pregled pevske literature. (D. Branbergerová-Cernochová); Cirilsko delovanje; Razna poročila; Književnost. „Cyrril“ izhaja desetkrat na leto in stane 5 K Naroča se pri Obecní Jednoti cyrrilski v Pragi 1370—II.

Δ **Musica divina**. 1915. 1. Vsebina: Pevanje gregorianskih melodij. I. Liturgični recitativ. (Maks Springer); K vprašanju analiziranja gregorianskega koral. (Jos. V. pl. Wöss); Šest esejev o umetnosti in religiji. (Rudi Moißl); Razni odgovori na vprašanja: „Ali smemo pričakovati od svetovne vojske dobrodejnega vpliva na nemško glasbo in če, kake želje se nam porajajo glede nove glasbene bodočnosti?“; K prilogam; Organizacijska vprašanja; Cerkevna ljudsko-pevska pobožnost v stolnici sv. Štefana na Dunaju; Vaje v ljudskem cerkvenem petju v cerkvi Maria Treu na Dunaju, VIII. okraj; Književna in druga poročila; Dopisi; itd. itd. — Glasbena priloga prinaša Ave Maria, zl. Palestrina (1526—1594) in Ave Maria, zl. Bl. Amon (umrl na Dunaju 1599). Kot dodatna priloga je začela prinašati Musica divina Wössovo razpravo o modulaciji.

Št. 2. Vsebina: „Das deutsche Amt“ (Sv. maša s petjem v domačem jeziku) v dvojni luči. (Ddr. Oto Drinkwelder); Razni odgovori na vprašanje glede vpliva vojne na glasbo. (Glej št. 1.); K prilogam; Organizacijska vprašanja; Stanje vaj v ljudskem cerkvenem petju; Dopisi iz kroga naročnikov; Književna in druga poročila; itd. Glasbena priloga prinaša: Ave Maria, zložil Jak. Arcadelt (1514?—1559?) in Ave Maria, zl. Tom. Lud. de Vittoria (1540?—1613). — Musica divina“ izhaja mesečno in stane na leto 6 K. Upravištvu: Dunaj I. Karlsplatz 6. (Universal Edition).

Δ **Anzeigblatt für Kirchenmusik, Orgelbau und Glockenkunde**. 1915. 1/2. Cerkevni koledar za februar in marec 1916; Statistika organistovskih zadev pri župnijskih in podružnih cerkvah v linški škofiji (Dr. Al. Hartl); Spomin na Motu proprio; Orglarstvo; Repertoar mašnih skladb. (Dr. H. Bäuerle); Poročila; Umeščenje novega kaplana; Učiteljevo improviziranje na orglah; Cerkvenglasbene ocene. — „Anzeigblatt“ izhaja vsak mesec in velja na leto 1 K 50 vin. Urednik in upravitelj: P. M. Horn, Gradec, Schönaugürtel 41.

Naše priloge.

V 1. in 2. letošnji glasbeno prilogo se je vrnilo par tiskovnih pogrškov, ki bi utegnili tega ali onega pri izvajanju pesmi motiti. Zato prosim dotična mesta takole popraviti: 1.) pri 1. št. (P. H. Sattner: Evharistični tron) mora biti na str. 3 v 1. taktu na tretji dobi v basu *a* in ne *cis*. V istem taktu na 1. dobi v *orgelskem partu* samoposebi umevno *g* in ne *ges*; 2.) na 4. strani, prvi sistem, zadnji takt, zadnja doba: v basu *a*is; 3.) v 2. št. (P. H. Sattner: Jezus, moja sreča) mora biti na strani 6, 3. takt, zadnja osminka v *orgelskem partu fis* in ne *gis*.

Glede današnje (3.) priloge, ki prinaša tri velikonočne pesmi za mešani zbor in eno evharistično, naznanjamo, da smo jo dali tiskati zopet v več izvodih in se dobe posamni pri našem upravištvu po 15 vin.

Urednik.

Razne reči.

Δ Slovenski skladatelj P. H. Sattner je ravnokar dovršil novo večje delo: Soči, kantato za soli, mešani zbor in orkester. Novega dela smo srčno veseli. Bog daj, da bi bilo mogoče kmalu ga tudi dostojno izvesti.

Današnjemu listu je pridejana 3. št. prilog.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge Stanko Premrl.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.